

- аналізувати результати своєї діяльності;
- відчувати себе членом команди.

Використання інтерактивних методів та прийомів в процесі підвищення кваліфікації сприяє розвитку творчого потенціалу педагога, забезпечує високий рівень творчого мислення, самостійності, самоствердження, розкриття природних інтелектуальних та творчих задатків, що забезпечує розвиток цілісної особистості.

Література

1. Гаркава Н. Інтерактивне навчання. Практичні поради. *Відкритий урок*. 2012. № 9. С. 25-26.
2. Інтерактивні технології у початковій школі. *Сучасна школа України. Сер. Шкільний світ*. 2013. № 3(берез.). С. 9-42.
3. Коберник Г. Інтерактивні технології навчання – ефективний засіб формування основ життєвої компетентності молодшого школяра на уроці. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2008. Вип. 24. С. 48-55.
4. Комар О. Інтерактивні методи як інноваційна діяльність сучасного вчителя початкової школи. *Початкова школа*. 2010. № 7. С. 47-49.
5. Лисенко О. Пізнавальна діяльність: інтерактивні технології. *Початкова освіта. Сер. Шкільний світ*. 2014. № 7(квіт.). С. 36-43.
6. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5-ти томах. Т.1. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. *Духовний світ школяра*. Київ: Школа, 2006. 654 с.

УДК 371

Коротюк З.М.

методист, в.о. завідувача
навчально-методичного центру
психологічної служби і соціальної роботи ТОКІППО

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ «СИТУАЦІЯ УСПІХУ»

Щоб дійти до мети, треба перш за все йти.

Оноре де Бальзак

Народження педагогічної технології «Створення ситуації успіху» було зумовлено самим життям.

Актуальність проблеми сьогодні полягає в тому, що:

- знання, якості, мислення сучасної людини мають бути гнучкими, мобільними, конкурентоспроможними;
- особистість має вміти володіти комунікативною культурою, працювати в команді;
- критичне мислення, оцінювання ситуації, вміння знаходити шляхи вирішення проблем – запорука успіху;
- вміння працювати з інформацією, використовувати її для індивідуального розвитку і самовдосконалення – вимоги сучасного життя.

Тонкий знавець дитячої психології В. О. Сухомлинський стверджував, що

перша заповідь виховання – «дати дітям почуття власної гідності. У наших школах не повинно бути нещасливих дітей, душу яких гнітить думка, що вони ні на що не здібні. Успіх у навчанні – єдине джерело внутрішніх сил дитини, які породжують енергію для подолання труднощів, бажання вчитися». Тому саме в основі педагогічної технології «Створення ситуації успіху» лежить особистісно орієнтований підхід до освітнього процесу, який дає можливість кожному учню реалізувати індивідуальні особливості, розвинути свою пошукову активність.

Ситуація успіху – це суб'єктивний психічний етап задоволення наслідком фізичної або моральної напруги виконавця справи, творця явища.

Навіть інколи, переживаючи ситуацію успіху, дитина може зазнати незгладимих емоційних вражень, різко змінити в позитивний бік стиль свого життя. Створена ситуація успіху стає точкою відліку для змін у взаєминах з оточуючими, для подальшого руху дитини вгору, шаблями розвитку особистості. Заряд активного оптимізму, здобутий в юності, гартує характер, підвищує життєву стійкість особистості, сприяє перетворенню та реалізації духовних сил.

Побачити в дитині особистість, яка формується, допомогти їй розвинутися та розкритися духовно буває важко не лише молодому вчителю, а й молодим батькам. Дитині необхідно створити психоемоційний комфорт не тільки у школі, а й удома. Тому знання заходів цієї педагогічної технології, вміння застосовувати їх у житті важливі як для вчителів, так і для батьків.

Мета діяльності вчителя – створення ситуації успіху для розвитку особистості дитини, надання можливості кожному учню відчувати радість досягнення успіху, усвідомлення своїх здібностей, віри у власні сили.

Завдання педагога:

- допомогти особистості дитини зрости в успіху, дати відчувати радість від здолання труднощів;

- дати зрозуміти, що без зусиль в житті нічого не дається, весь час необхідно прикладати зусилля.

Технологія створення ситуації успіху виробляє найціннішу людську якість – стійкість у боротьбі з життєвими труднощами.

В. Ф. Калошин зазначає, що успішність є соціальною якістю, саме тому важлива особистісна якість – соціальний оптимізм. Успіх усвідомлюється дитиною в процесі придбання соціального досвіду й досягається нею за рахунок докладених зусиль і старань. Досягнення успіху в будь-якій діяльності завжди сприяє самоствердженню особистості, появи віри в себе, у свої можливості, в ефективне становлення в соціумі.

З педагогічної точки зору **ситуація успіху** – це таке цілеспрямоване, організоване поєднання умов, за яких створюється можливість досягти значних результатів у діяльності як окремо взятої особистості, так і колективу в цілому. Це результат продуманої та підготовленої стратегії і тактики вчителя, сім'ї.

З психологічної точки зору успіх — це переживання стану радості, задоволення від того, що результат, до якого особистість прямувала в своїй

діяльності, або збігся з її очікуваннями, сподіваннями (з рівнем домагань), або перевершив їх.

З соціально-психологічної точки зору успіх — оптимальне співвідношення між очікуваннями оточуючих, особистості та результатами їх діяльності. В тих випадках, коли очікування особистості збігаються або перевершують очікування оточуючих, найбільш значних для особи, можна говорити про успіх. Може змінюватися коло людей, думку яких цінує особистість, але сутність успіху не змінюється.

В даній технології важливо володіти основними термінами.

Констатований успіх – учень фіксує досягнення, радіє йому. Успіх відбувся, створив у дитини чудовий настрій, дав їй можливість пережити радість визнання, відчуття своїх можливостей, віри у завтрашній день.

Очікування особистості – перебування особистості у стані припущення, надії, сподівань, що щось станеться, збудеться, з'явиться.

Передбачений успіх – учень очікує на успіх, сподівається на нього. В основі такого очікування можуть бути і обґрунтовані надії. Однак, якщо очікуваного успіху не відбулося, то на усунення можливої реакції може піти багато зусиль, часу та енергії, бо наслідки «нездійсненого чуда» буває важко навіть передбачити.

Ситуація – поєднання зовнішніх та внутрішніх щодо суб'єкта умов, які спонукають його до будь-яких дій.

Ситуація успіху – поєднання умов, які, як результат цієї ситуації, забезпечують успіх.

Стан неадекватного оптимізму – значна переоцінка своїх сил, можливостей. Може виникнути після низки успіхів, що дістали суспільне визнання.

Стан тривожного очікування – такий стан дитини, при якому вона перебуває в постійному пресі очікування події, невідомої за результатом. Він виникає не миттєво, а формується поступово, підсвідомо, в результаті постійного нашарування будь-яких невдач, конфліктів, які попередити або швидко ліквідувати не вдається.

Узагальнюючий успіх – очікування успіху поступово стає стійкою потребою.

Успіх – це удача в діяльності, досягнення бажаних результатів, суспільне визнання особистості.

Висловлювання, за допомогою яких педагог може створювати ситуації успіху:

- Це дуже важливо і у тебе неодмінно вийде...
- Саме ти і міг би зробити таку справу...
- Починай же! Ти це добре зробиш!..
- Ось ця деталь (елемент, частина) вийшла дуже гарно!..

Педагогічна технологія «ситуація успіху» включає створення різноманітних видів радості, використання прийомів, за допомогою яких розгортають роботу з різними категоріями учнів.

Основні прийоми в роботі з такими дітьми – створення ситуації успіху через виконання серії доступних доручень і завдань.

В. Ф. Калошин пропонує використовувати алгоритм створення ситуації успіху, включаючи в себе такі складові:

- зняття страху;
- авансування успішного результату;
- приховане інструктування учня в способах і формах реалізації діяльності;
- виділення мотиву, персональної винятковості;
- мобілізація активності або педагогічне вселяння;
- високу оцінку окремої частини діяльності.

Кожна дитина особлива, по-своєму неповторна й обдарована. Звернення вчителя до її найкращих почуттів обов'язково матиме успіх і знайде відгук у дитячих серцях. Дати дітям відчуття радості праці, щастя успіху в навчанні, збудити в їхніх серцях почуття власної гідності – ось наше найперше завдання, бо успіх у навчанні – єдине джерело внутрішніх сил дитини, що породжує енергію для боротьби з труднощами, бажання вчитися.

Головне, що необхідно вчителю, який приступає до роботи за педагогічною технологією «Створення ситуації успіху», — створити оптимістичну установку дитини, забути на деякий час про її недоліки, побачити тільки перспективні лінії її розвитку. Безперечно, ця технологія заслуговує на пильну увагу з боку вчителів сучасної школи.

Література

1. Белкин А. С. Ситуация успеха. Как ее создать?. Москва: Просвещение, 1991. 169 с.
2. Інноваційні технології та сучасний урок літератури / упорядник І.Кузьменчук. Київ, Видавничий дім «Шкільний світ», 2006.
3. Ісаєва Г. М. Педагогічні технології у світовій педагогічній практиці. *Завуч*. 2008. №2. С. 4-7.
4. Освітні технології / за заг. ред. О. М. Пехоти. Київ, 2001. С. 91–108.
5. Калошин В. Ф. Педагогічні засади формування в учнів ПТНЗ оптимістичних якостей / В.Ф. Калошин. *Професійно-технічна освіта*. 2011. № 1. С. 34–36.
6. Тарасова Т. В., Кириченко В. І. Путівник класного керівника: методичний посібник. Тернопіль: «Терно-граф», 2006. С. 157-159.
7. Ткачук Л. Педагогічні технології створення успіху у навчанні молодших школярів. *Школа. Інформаційно-методичний журнал*. 2006. №6. С.34-39.

УДК 37.011.31

Коча І.А.

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри теорії й методики дошкільної,
початкової освіти та мовних комунікацій
КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»
gorobecinna575@gmail.com